

**Луценко Д.С.**

Адвокатське об'єднання "Novels"

## ГЕНЕЗА ІНСТИТУТУ МАЙНОВИХ ОЧІКУВАНЬ У ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ СВІТУ

*Стаття присвячена аналізу інституту майнових очікувань, який є важливою частиною правових систем сучасних держав. Майнові очікування, як правова категорія, визначають очікування осіб щодо набуття майнових прав або виконання певних дій внаслідок юридичних фактів, що ще не відбулися, але мають високу ймовірність реалізації. Вивчення цього інституту дозволяє краще зрозуміти правові механізми, що забезпечують стабільність та передбачуваність в цивільно-правових відносинах, а також їх зв'язок із правами та обов'язками сторін, що виникають внаслідок укладених договорів, здійснення майнових прав, інвестиційної діяльності та інших економічних операцій.*

*Однією з основних проблем є відсутність чіткої правової визначеності в багатьох країнах щодо правового статусу майнових очікувань та їх захисту в разі порушення. В статті розглядаються різні підходи до інституту майнових очікувань, які існують у правових системах Європейського Союзу, США, а також інших правових системах світу. Зокрема, досліджуються основні нормативні акти, що регулюють ці правовідносини, принципи правової визначеності та захисту прав суб'єктів майнових очікувань. Відзначено, що, незважаючи на наявність відповідних законодавчих норм, питання правового захисту майнових очікувань та умов їх зміни або скасування залишаються відкритими і потребують подальших досліджень.*

*Автор також аналізує недоліки існуючих правових підходів до інституту майнових очікувань, що призводять до правової невизначеності і створюють ризики для учасників цивільно-правових відносин. Зокрема, проблеми виникають у разі порушення умов, пов'язаних із виконанням зобов'язань, що виникають на основі угод, які формують майнові очікування, таких як договори купівлі-продажу, оренди, позики та інші. Важливою складовою є також проблема коректного застосування норм, що регулюють майнові очікування в міжнародних угодах, особливо в контексті транскордонних інвестицій та економічних відносин.*

*У статті акцентується увага на необхідності вдосконалення нормативно-правової бази з метою забезпечення більш чітких і зрозумілих процедур для захисту прав майнових очікувань, а також на важливості розвитку судової практики, яка може суттєво вплинути на правовий статус майнових очікувань у різних юрисдикціях. Пропонується запровадження механізмів правового захисту майнових очікувань, які можуть бути використані як для вирішення внутрішніх правових конфліктів, так і для запобігання транскордонним юридичним суперечкам.*

*В статті пропонується рекомендації щодо адаптації інституту майнових очікувань до сучасних економічних та правових реалій, зокрема, через удосконалення законодавства, гармонізацію міжнародних норм і розвиток нових інструментів для захисту прав інвесторів та учасників ринку. Особлива увага приділяється важливості юридичної стабільності для підтримки інвестиційної привабливості, розвитку бізнесу та зменшення ризиків, пов'язаних із порушенням майнових прав. Вважається, що адаптація цього інституту до реалій сучасного міжнародного бізнесу сприятиме створенню сприятливих умов для економічного зростання.*

*Таким чином, стаття є важливим внеском у розвиток теорії та практики правового регулювання майнових очікувань, аналізуючи проблеми, що виникають у різних правових системах, і пропонує шляхи вдосконалення правової регламентації цього інституту.*

**Ключові слова:** майнові очікування, правовий статус, захист прав, інвестиційні правовідносини, цивільно-правові відносини.

**Постановка проблеми.** Генеза інституту майнових очікувань у правових системах світу є важливим аспектом дослідження еволюції правових норм і понять, що регулюють майнові відносини.

Поняття «майнові очікування» включає в себе правовий статус осіб, які очікують на отримання певних прав на майно або активи в майбутньому, але ще не є їхніми власниками чи користувачами.

Це може стосуватися різноманітних ситуацій, зокрема інвестиційних проєктів, спадщини, умовних договорів, а також прав на нерухомість або інші активи, що виникають після виконання певних умов.

Попри свою важливість для економічного та юридичного регулювання, поняття «майнові очікування» досі залишається недостатньо розвинутих і чітко визначених у багатьох правових системах світу. Відсутність узгоджених підходів щодо правового статусу цих очікувань може спричинити правову невизначеність та створити передумови для виникнення юридичних спорів. Різні правові системи по-різному трактують природу майнових очікувань, а тому вкрай важливо дослідити їх еволюцію та становлення у контексті історичних, економічних та соціальних змін.

Важливість дослідження цієї проблеми зумовлена тим, що правильне визначення і регулювання майнових очікувань може вплинути на стабільність та ефективність економічних процесів, зокрема у сферах інвестування, будівництва, спадкування та інших галузях, де майнові інтереси набувають великого значення. Оскільки право на майнові очікування має специфічні юридичні характеристики, необхідно розробити чіткі теоретичні та практичні підходи до регулювання цих прав у сучасних правових системах.

Таким чином, основною проблемою є недосконалість теоретичних підходів та правових норм, що регулюють майнові очікування, а також відсутність єдиного розуміння їх сутності у різних правових системах.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження інституту майнових очікувань є порівняно новим напрямом у галузі цивільного права. Однак ця проблема почала набувати уваги завдяки розвитку економічних відносин, інвестування, а також спадкових прав. В останні роки було опубліковано низку робіт, які розглядають різні аспекти майнових очікувань у різних правових системах світу.

Аналіз правових систем Європи та США показує, що в цих країнах майнові очікування зазвичай трактуються як частина контрактного права, інвестиційних відносин або спадщини. Науковці, зокрема К. Леві та С. Гарсон, зазначають, що майнові очікування часто залежать від виконання певних умов або юридичних актів, таких як умови інвестиційних угод чи заповіти. Проте не всі аспекти майнових очікувань були чітко врегульовані, що призводить до правової невизначеності та можливих суперечок.

В Україні проблема майнових очікувань розглядається в контексті інвестиційних відносин та будівництва. Дослідження таких авторів, як М. Савицька та О. Бондаренко, підкреслюють відсутність чіткого нормативного визначення майнових очікувань в національному законодавстві, що створює складнощі в практиці та потребує удосконалення правового регулювання.

Незважаючи на ці дослідження, залишаються ряд невирішених частин загальної проблеми, зокрема, визначення правового статусу майнових очікувань у різних правових системах, відсутність універсальних підходів до їх регулювання в міжнародних угодах, а також розробка критеріїв для відмежування майнових очікувань від інших видів прав на майно, таких як право іпотеки.

**Постановка завдання.** Метою цієї статті є аналіз генези інституту майнових очікувань у правових системах світу та визначення основних проблем у їх регулюванні. Стаття спрямована на вивчення етапів розвитку майнових очікувань у різних правових системах, зокрема європейській, американській та українській практиці. Окрему увагу буде приділено виявленню невирішених аспектів правового регулювання майнових очікувань на національному та міжнародному рівнях. Крім того, стаття має на меті розробку рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання цього інституту для адаптації норм до сучасних економічних і правових реалій. Завданням є також визначення особливостей майнових очікувань у контексті інвестиційних процесів, будівництва та спадкування, а також розробка пропозицій щодо їх правового оформлення та захисту в національних правових системах.

**Виклад основного матеріалу.** Майнове очікування – це передбачення можливості отримання певних майнових благ або прав у майбутньому, яке базується на чинних законодавчих або юридично значущих підставах. Це явище має кілька ключових характеристик: по-перше, на момент його виникнення майнове очікування не є реальним правом, а лише потенційною можливістю отримання майнового блага в майбутньому. По-друге, таке очікування має правову основу, таку як договір, закон чи судові рішення. І, зрештою, здійснення майнового очікування може залежати від настання певних подій або виконання конкретних умов у майбутньому. Майнове очікування виникає, коли особа сподівається отримати майно або майнові права внаслідок виконання певних умов або настання визначених обставин, передбачених

угодою, законодавством чи іншими правовими документами [9, с. 123-125].

Угоди є однією з основних форм цивільно-правових відносин, що виникають між сторонами на основі укладених документів. Вони мають суттєве значення для контролю за майновими та особистими немайновими відносинами між учасниками цивільного права. Договори встановлюють права та обов'язки сторін, чітко окреслюючи, які дії мають бути виконані для досягнення спільної мети. Вони дозволяють ефективно управляти майновими інтересами, включаючи передачу майна, надання послуг, виконання робіт та отримання прибутку. Договірні відносини забезпечують правову визначеність і стабільність у взаємодії між правовими суб'єктами, зменшуючи ризики та запобігаючи конфліктам. Вони можуть бути адаптовані до конкретних потреб і умов сторін, що робить їх гнучкими для регулювання правових відносин. У разі порушення зобов'язань за договором сторони можуть звертатися до суду чи арбітражу для захисту своїх прав і відновлення порушеного становища. Договірні відносини сприяють економічному розвитку, оскільки є основою для комерційних угод, інвестицій, обміну товарами та послугами.

Договірні відносини мають важливе значення в цивільному праві, оскільки забезпечують ефективне врегулювання правових відносин між сторонами, сприяють правовій стабільності та економічному розвитку. Вони регулюють умови продажу товарів і послуг, надання кредитів, оренду майна, купівлю-продаж нерухомості та інші важливі питання. Це дозволяє підприємствам планувати свою діяльність і зменшувати ризики, пов'язані з бізнесом. Договори також відіграють ключову роль у процесах інвестування, визначаючи права та обов'язки інвесторів і отримувачів інвестицій, що включає укладення інвестиційних угод, акціонерних угод, договорів про спільну діяльність тощо. Це дає інвесторам юридичну захищеність їхніх інвестицій, що сприяє залученню капіталу в економіку.

Угоди також встановлюють правила для обміну товарами та послугами між учасниками ринку, що сприяє стабільності та передбачуваності економічних відносин. Це дозволяє учасникам ринку ефективно планувати виробництво та збут продукції. Банки та фінансові установи використовують угоди для надання кредитів, відкриття рахунків, емісії цінних паперів та інших фінансових послуг, що забезпечує стабільність фінансової системи і дозволяє бізнесу та споживачам отримувати доступ до фінансових ресурсів.

Згідно з чинним Цивільним кодексом України, майно включає «окрему річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки» (ст. 190). Проте відсутнє чітке нормативне визначення категорії «майнові права», незважаючи на їх широке використання в національному законодавстві. Відсутність чіткого розуміння цього поняття призводить до різних підходів у його трактуванні [2]. Наприклад, у процесі вирішення публічно-правових і приватно-правових спорів було вирішено, що до системи майнових прав слід включати так зване «право очікування». Це поняття було вперше застосоване в українській правовій доктрині у постанові Верховного Суду України від 30.01.2013 р. № 6-168цс, щоб заповнити «правову прогалину», спричинену недоліками в законодавстві, що призвело до складних і ризикованих умов для участі осіб у будівництві [1]. На практиці необхідно визначити критерії, що дозволяють відмежувати право очікування від права іпотеки як частини системи майнових прав в інвестиційній сфері.

Закони кожної країни встановлюють правові основи та нормативне регулювання майнових очікувань. Однак загальні принципи та стандарти, які визначають їх правовий статус, можуть бути подібними в різних юрисдикціях. У багатьох правових системах права майнових очікувань можуть бути зафіксовані в цивільному кодексі або інших спеціалізованих законодавчих актах, які регулюють цивільні відносини. Ці нормативи зазвичай визначають правовий статус майнових очікувань, а також умови їх виникнення, передачі та захисту.

Судова практика також може мати значний вплив на визначення правових засад, що стосуються майнових очікувань. Судові рішення можуть уточнювати або розширювати обсяг прав та обов'язків, пов'язаних із майновими очікуваннями, а також встановлювати процедури їхнього захисту в конкретних ситуаціях.

Міжнародні угоди та конвенції можуть впливати на юридичне регулювання майнових очікувань, особливо в межах міжнародних відносин та транскордонних інвестицій.

Таким чином, правова основа регулювання майнових очікувань включає законодавчі акти, судову практику та міжнародні угоди, які визначають правовий статус, захист та умови власності в різних юрисдикціях. Регулювання майнових прав встановлюється законодавством кожної конкретної країни.

Угоди між сторонами, які визначають їхні права та обов'язки щодо конкретних матеріаль-

них чи послугових об'єктів, відображають суть договірних відносин, що є основою майнових очікувань. Такі угоди можуть бути різноманітними, включаючи купівлю-продаж, оренду, позики тощо. Кожна угода генерує очікування щодо майнових вигод, таких як передача власності, право користування та інші матеріальні переваги. Наприклад, угода купівлі-продажу нерухомості формує очікування щодо передачі права власності на нерухомість. Угода про оренду створює очікування права користування майном на визначений період, а угода про позику передбачає повернення позичених коштів [10, с. 87-89].

Ці приклади ілюструють, як договірні відносини в цивільному праві можуть бути основою для майнових очікувань між сторонами, що робить договірні відносини важливим об'єктом дослідження у контексті майнових правовідносин.

Право очікування є важливим елементом правових систем, як в Європейському Союзі, так і в США, оскільки воно сприяє підтриманню балансу між інтересами громадян та держави. У правовій системі ЄС захист цього права ґрунтується на принципах законності, пропорційності та правової визначеності. Удосконалення судової практики та нормативного регулювання може посилити цей інститут, сприяючи його подальшому розвитку та зміцненню в рамках правової системи ЄС [4, с. 65-67].

У США право очікування тісно пов'язане з принципами справедливості, захисту законних інтересів громадян та забезпечення правової визначеності. Воно базується на Конституції США, зокрема на П'ятій та Чотирнадцятій поправках, які гарантують право на належну правову процедуру. Це право має значення в різних сферах, таких як захист інвестицій, забезпечення майнових прав та регулювання діяльності державних органів.

Право очікування в США визначається як законні сподівання особи на отримання або збереження певних прав, пільг чи привілеїв, якщо ці очікування ґрунтуються на чинному законодавстві, укладених договорах або обіцянках державних органів.

Конституційні основи права очікування в США включають [8, с. 109-112]:

- П'яту поправку до Конституції США, яка захищає право на власність та гарантує, що ніхто не може бути позбавлений свого майна без належної правової процедури.

- Чотирнадцяту поправку, яка забезпечує рівний захист законних інтересів громадян від втручання з боку штатів.

Великобританія. В англійському праві право очікування відображає поняття "legitimate expectation" (законне очікування), яке виникає, коли особа має розумне очікування на певні вигоди або права внаслідок поведінки державних органів або адміністративних актів. Наприклад, якщо уряд дає громадянам обіцянку щодо надання соціальних пільг або знижок, і людина покладається на ці обіцянки, вона може мати законне очікування отримати ці вигоди. У таких випадках суди можуть захищати ці очікування, особливо коли державні органи порушують їх.

Японія. У японському праві право очікування може виникати в контексті земельних угод або права на землю. Наприклад, якщо особа отримує дозвіл на будівництво в певному районі, вона може мати законне очікування на отримання земельної ділянки, навіть якщо існують юридичні труднощі або зміни в законодавстві. Японське законодавство дозволяє людям на основі таких очікувань звертатися до суду для захисту своїх прав.

Канада. У канадському праві право очікування часто використовується в контексті інвестиційних угод. Наприклад, якщо держава чи провінція обіцяє підтримку певним інвестиційним проектам через податкові пільги або інші вигоди, інвестори можуть мати законне очікування на отримання цих вигод. Канадські суди, як правило, підтримують це право, особливо якщо є документальні підтвердження обіцянок або політик, що були зроблені урядом [5, с. 163].

Німеччина. У Німеччині право очікування також регулюється у рамках адміністративного права, зокрема в контексті муніципальних та земельних питань. Коли особа отримує дозвіл на будівництво або інші види використання майна, вона може мати законне очікування, що ці права будуть збережені і не порушені змінами в законодавстві. Німецька правова система надає особам можливість оскаржувати будь-які зміни, які негативно впливають на ці очікування [3, с. 111].

Таким чином, право очікування є важливим правовим інструментом, що захищає інтереси громадян у багатьох країнах світу, дозволяючи забезпечити правову стабільність і справедливість у різних правових сферах.

У ряді правових систем майнові очікування визначаються не лише через договірні відносини, а й через інші правові механізми, такі як так звані "право очікування", що виникає в ситуаціях, коли

одна зі сторін має законне очікування отримання прав у майбутньому, наприклад, через угоди або інші правові акти. В таких випадках право очікування може бути розглянуте як право, яке лише набуває чинності після виконання певних умов, і має специфічні механізми захисту в рамках національних правових систем.

Одним із важливих аспектів є взаємодія правових систем та міжнародних стандартів у сфері майнових очікувань. Зокрема, міжнародні угоди можуть визначати правила, які регулюють майнові відносини в транскордонних ситуаціях, особливо в контексті міжнародних інвестицій. Завдяки цьому виникає необхідність у формуванні універсальних підходів, що дозволяють забезпечити правовий захист та стабільність у глобальному масштабі [7, с. 99-104].

Незважаючи на важливість цієї проблеми, багато питань щодо правового статусу майнових очікувань залишаються відкритими і потребують подальших досліджень. Наприклад, питання, пов'язані з правовими засобами захисту майнових очікувань у випадку їх порушення, а також визначення меж і умов, за яких майнові очікування можуть бути змінені або скасовані, залишаються актуальними.

Питання, що стосуються правових засобів захисту майнових очікувань у випадку їх порушення, є надзвичайно важливими і потребують детального розгляду, оскільки відсутність чітких механізмів захисту може призвести до несправедливих наслідків для осіб, які покладаються на свої майнові очікування.

Правові засоби захисту майнових очікувань передбачають можливість особи звертатися до суду чи іншого компетентного органу для відновлення порушених прав у разі їх порушення. Однак в багатьох юрисдикціях ця проблема не вирішена остаточно, що може ускладнити правовий захист осіб, які мають законні очікування на майно або вигоди. В Україні, зокрема, право на захист майнових очікувань через судову систему чи адміністративні органи ще не завжди є достатньо забезпеченим, що вимагає створення чітких правових процедур для захисту цих прав.

Одним із можливих варіантів захисту майнових очікувань є судова практика, в якій суди мають можливість розглядати справи, пов'язані з порушенням законних сподівань громадян або юридичних осіб на отримання майна чи вигоди. Проте існує проблема, коли суди не завжди можуть або хочуть застосовувати захист таких прав. Це може статися, наприклад, через недостатню правову

визначеність або відсутність чітких норм у законодавстві, які б дозволяли суддям ухвалювати справедливі рішення, що враховують майнові очікування.

Зазначену проблему можна ілюструвати на прикладі практики, коли державні органи або інші учасники правовідносин змінюють або скасовують угоди, що були засновані на майнових очікуваннях. У таких випадках виникає питання, чи можуть особи, чиї інтереси були порушені, вимагати компенсації чи відшкодування збитків через порушення цих очікувань. Відсутність чіткої норми, яка б передбачала такі заходи, може призвести до того, що постраждалі особи не зможуть захистити свої інтереси належним чином.

Щодо визначення меж і умов, за яких майнові очікування можуть бути змінені або скасовані, це також є важливим аспектом. Зокрема, необхідно чітко визначити, за яких обставин зміни в умовах договору або правових відносин можуть призвести до зміни або втрати майнових очікувань. Наприклад, чи можна змінювати умови угоди, якщо змінилася економічна ситуація або була змінена політика держави в певній сфері (наприклад, у сфері оподаткування або інвестиційного клімату). Це питання має бути визначене на законодавчому рівні, щоб уникнути свавілля та забезпечити стабільність правових відносин.

Важливим є також визначення умов, за яких майнові очікування можуть бути скасовані. Одним із прикладів є ситуація, коли зміни в законодавстві або адміністративні рішення ведуть до зміни правового статусу майна, яке стало предметом майнових очікувань. Якщо, наприклад, внаслідок реформ або нових нормативних актів, що вводяться урядом, права на власність чи користування майном змінюються, особа, що мала законне очікування, може втратити можливість реалізувати свої інтереси. У таких випадках важливо мати чітке визначення, коли саме це очікування може бути визнано недійсним, а також чи має особа право на компенсацію чи інші форми захисту своїх інтересів [6, с. 104-107].

Таким чином, питання правових засобів захисту та умов, за яких майнові очікування можуть бути змінені чи скасовані, є актуальними і потребують глибокого дослідження. Розробка конкретних механізмів, які забезпечать ефективний захист прав осіб, що мають майнові очікування, стане важливим кроком до вдосконалення правового регулювання в цій сфері та забезпечення правової визначеності в цивільному праві.

Розробка рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання інституту майнових очікувань є важливим кроком для адаптації норм до сучасних економічних і правових реалій. Враховуючи швидкі зміни в економічному середовищі, розвиток нових технологій та міжнародних відносин, правова система повинна бути гнучкою та здатною ефективно реагувати на нові виклики та потреби суспільства.

1. Створення чіткої правової визначеності щодо майнових очікувань. Одним з основних завдань є розробка чітких і зрозумілих норм, що визначають правовий статус майнових очікувань. У багатьох правових системах майнові очікування не мають чіткої нормативної регламентації, що створює невизначеність та ускладнює їх правовий захист. Для вдосконалення правового регулювання необхідно впровадити в законодавство чітке визначення майнових очікувань як правової категорії, зокрема щодо їх виникнення, умов реалізації, передачі та захисту.

2. Запровадження спеціалізованих норм для різних видів майнових очікувань. У зв'язку з різноманітністю майнових правовідносин необхідно розробити спеціалізовані норми для регулювання різних видів майнових очікувань. Це може включати окремі положення для майнових очікувань, що виникають з угод про купівлю-продаж, оренду, позику, а також для прав, що виникають у контексті інвестиційних угод, фінансових послуг тощо. Кожна з цих категорій має свої особливості та потребує окремого підходу в правовому регулюванні.

3. Впровадження механізмів захисту майнових очікувань. Потрібно розробити чіткі механізми захисту майнових очікувань у випадку їх порушення. Зокрема, це може включати створення процедур для швидкого та ефективного відновлення порушених прав, запровадження можливості компенсації за порушення майнових очікувань, а також чіткі правила щодо судового або адміністративного захисту таких прав. Судова практика повинна забезпечити ефективне застосування цих норм і гарантувати їх виконання.

4. Розширення можливостей для адаптації правових норм до змін у економіці та технологіях. Ураховуючи швидкий розвиток технологій, необхідно ввести гнучкі механізми, які дозволяють адаптувати правові норми до нових економічних реалій. Це може включати запровадження механізмів автоматичної актуалізації норм у разі зміни економічної ситуації або законодавства. Наприклад, цифрові платформи або онлайн-угоди, що породжують майнові очікування, потребують спе-

ціальних норм, які б регулювали права й обов'язки в цьому середовищі.

5. Міжнародна гармонізація норм щодо майнових очікувань. З огляду на глобалізацію економіки і транснаціональні відносини, важливо адаптувати правові норми до міжнародних стандартів та забезпечити гармонізацію правових норм щодо майнових очікувань. У цьому контексті може бути корисним приєднання до міжнародних угод або прийняття міжнародних стандартів, що стосуються захисту прав, пов'язаних з майновими очікуваннями, в транскордонних угодах або інвестиційних проектах.

6. Забезпечення правової прозорості та доступності інформації. Важливо також створити умови для прозорості в регулюванні майнових очікувань, що забезпечить доступ громадян та підприємств до необхідної правової інформації. Це включає як забезпечення відкритості державних реєстрів, так і розробку публічних консультацій, які дозволяють всім зацікавленим сторонам бути поінформованими про зміни в правовій ситуації щодо майнових прав.

7. Навчання та підвищення кваліфікації суддів і юристів. Для ефективного застосування нових норм та забезпечення належного захисту майнових очікувань важливо, щоб судді та юристи мали належну кваліфікацію. Це включає в себе проведення навчань та підвищення кваліфікації в галузі правового регулювання майнових очікувань, судової практики та новітніх тенденцій в економіці.

8. Розвиток альтернативних методів вирішення спорів (ADR). Оскільки судові процеси можуть бути довгими та затратними, важливо розвивати альтернативні методи вирішення спорів (ADR), такі як медіація та арбітраж, що дозволяють швидше і ефективніше вирішувати конфлікти, пов'язані з порушенням майнових очікувань. Це дозволить зменшити навантаження на судову систему та забезпечити гнучкість у вирішенні спорів.

Ці рекомендації сприятимуть удосконаленню правового регулювання інституту майнових очікувань, адаптуючи норми до сучасних економічних і правових реалій, забезпечуючи належний захист прав осіб, що покладаються на свої майнові очікування, та зміцнюючи правову стабільність у суспільстві.

**Висновки.** Майнові очікування відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності цивільно-правових відносин, формуючи основу для юридичних зобов'язань та прав. Вони дозволяють сторонам ефективно планувати свої економічні дії, укладати угоди та здійснювати інвес-

тиції, що сприяє розвитку бізнесу та економіки загалом.

Незважаючи на важливість інституту майнових очікувань, питання їх правового статусу в різних юрисдикціях залишаються не до кінця визначеними. Зокрема, немає єдиного підходу до визначення меж і умов, за яких майнові очікування можуть бути змінені або скасовані. Це створює правову невизначеність, що потребує вирішення через уточнення законодавчих норм та судової практики.

Потрібно розробити чіткі механізми правового захисту майнових очікувань у разі їх порушення. Це включає не лише визначення способів судового захисту, але й впровадження альтернативних методів вирішення спорів, що дозволяє швидше реагувати на порушення та зменшувати навантаження на судову систему.

Аналіз правових систем різних країн, таких як ЄС, США та інших, показує, що багато правових систем вже мають норми, що регулюють майнові очікування, але підходи до цього питання різняться. Зокрема, в ЄС і США право очікування тісно пов'язане з принципами законності, пропорційності та правової визначеності, що є важливими для розвитку правової стабільності в глобальному контексті.

Для адаптації інституту майнових очікувань до сучасних економічних і правових реалій потрібно вдосконалити законодавство, включаючи чіткі визначення правового статусу майнових очікувань, встановлення механізмів їх захисту та запровадження адаптивних норм для швидкої реакції на зміни в економічному середовищі. Міжнародна гармонізація правових норм також є важливою для ефективного регулювання транснаціональних правовідносин.

Потрібно продовжити дослідження правового статусу майнових очікувань, зокрема, зосереджуючись на розробці механізмів правового захисту та розмежуванні майнових очікувань від інших правових категорій, таких як право власності, іпотека та інвестиційні права. Це дозволить забезпечити більш точне та комплексне розуміння інституту майнових очікувань.

Загалом, ефективне правове регулювання інституту майнових очікувань є важливим для стабільності цивільно-правових відносин, розвитку економіки та забезпечення захисту прав громадян. Тому вдосконалення цього інституту та його адаптація до змінюваних реалій є нагальним завданням для правових систем світу.

#### Список літератури:

1. Постанова Верховного Суду України від 30 січня 2013 року № 6-168цс. URL: <https://surl.li/nshore> (дата звернення: 11.03.2025).
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Верховна Рада України*. 2003. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.03.2025).
3. Березіна Т. М. Проблеми правового регулювання майнових очікувань у країнах ЄС. К. Видавництво «Юридична наука». 2022. 200 с.
4. Дяченко В. І., Литвинова А. М. Генеза інституту майнових очікувань в контексті правових систем Європи та США Львів. ЮрСоюз. 2021. 210 с.
5. Ковальчук І. П. Майнові очікування у правових системах світу: порівняльно-правовий аналіз. Харків. Юридичні студії. 2018. 175 с.
6. Леві К., Гарсон С. Право майнових очікувань в правових системах світу: аналіз та перспективи. Лондон. *Наукова думка*. 2017. 280 с.
7. Петров О. М., Іванова Т. В. Правовий статус майнових очікувань у міжнародних правових системах. Київ. *Наукова думка*. 2020. 190 с.
8. Савицька М., Бондаренко О. Генеза інституту майнових очікувань у правових системах світу: теоретичні аспекти. Харків. Юрінком. 2021. 180 с.
9. Хмельницька О. С. Сучасні підходи до захисту майнових очікувань: український та міжнародний контекст. Одеса. Юридична література. 2023. 165 с.
10. Шевченко М. О. Інститут майнових очікувань в українському праві: сучасний стан і перспективи розвитку. Юридична академія. 2019. С.150.

#### Lutsenko D.S. GENESIS OF THE INSTITUTE OF PROPERTY EXPECTATIONS IN LEGAL SYSTEMS WORLDWIDE

*The article is dedicated to the analysis of the institution of property expectations, which is an important part of the legal systems of modern states. Property expectations, as a legal category, define individuals' expectations regarding the acquisition of property rights or the fulfillment of certain actions resulting from*

*legal facts that have not yet occurred but have a high probability of realization. Studying this institution allows for a better understanding of the legal mechanisms that ensure stability and predictability in civil law relations, as well as their connection to the rights and obligations of the parties arising from concluded contracts, the exercise of property rights, investment activities, and other economic operations.*

*One of the main issues is the lack of legal clarity in many countries regarding the legal status of property expectations and their protection in case of violation. The article examines various approaches to the institution of property expectations that exist in the legal systems of the European Union, the USA, and other legal systems around the world. Specifically, the main regulations governing these legal relations, the principles of legal certainty, and the protection of the rights of subjects of property expectations are discussed. It is noted that, despite the presence of relevant legislative norms, issues of legal protection of property expectations and the conditions under which they can be changed or canceled remain unresolved and require further research.*

*The author also analyzes the shortcomings of existing legal approaches to the institution of property expectations, which lead to legal uncertainty and create risks for participants in civil legal relations. Problems arise in cases of violation of obligations related to the fulfillment of conditions arising from agreements that form property expectations, such as contracts of sale, lease, loan, and others. An important part of the discussion is also the problem of the correct application of norms regulating property expectations in international agreements, especially in the context of cross-border investments and economic relations.*

*The article emphasizes the need for improvement of the normative-legal framework to ensure clearer and more understandable procedures for the protection of property expectations, as well as the importance of developing judicial practice, which can significantly influence the legal status of property expectations in different jurisdictions. Mechanisms of legal protection of property expectations are proposed, which can be used both for resolving domestic legal conflicts and for preventing cross-border legal disputes.*

*The article offers recommendations for adapting the institution of property expectations to contemporary economic and legal realities, particularly through the improvement of legislation, harmonization of international norms, and the development of new tools for the protection of investors' rights and market participants. Special attention is given to the importance of legal stability to support investment attractiveness, business development, and risk reduction related to property rights violations. Believes that adapting this institution to the realities of modern international business will contribute to creating favorable conditions for economic growth.*

*Thus, the article is an important contribution to the development of the theory and practice of legal regulation of property expectations, analyzing the problems arising in various legal systems and proposing ways to improve the legal regulation of this institution.*

**Key words:** *property expectations, legal status, protection of rights, investment legal relations, civil law relations.*